

Verbeelding in de verhoorkamer. De invloed van het gebruik van beeldmateriaal in het verhoor op verhoortechnieken en proceshouding (2020)

W.J. Verhoeven, G. Vanderveen, L. van Dillen, S. Kruit, m.m.v. M. Hysaj (Erasmus Universiteit en Universiteit Leiden)
Politiewetenschap 117

Thema: 4.2 Vakkundig optreden: verhoor

Doelstelling

Het onderzoeken van de effecten van beeldmateriaal in het verdachtenverhoor.

Onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de effecten van gruwelijkheid en herkenbaarheid van het beeldmateriaal op de keuze van verhoorders voor de verhoortechnieken die zij gebruiken?
2. Hoe ziet het effect er uit van het gebruik van beeldmateriaal tijdens het verdachtenverhoor op de proceshouding van de verdachte?
3. Hoe wordt beeldmateriaal tijdens het verhoor ingezet, wat wordt daarmee beoogd en welke (mogelijke) gevolgen heeft dat?

Methoden van onderzoek

- Literatuuronderzoek
- Secundaire analyse van verhoortranscripten (N=181)
- Lab experiment onder 130 studenten aan de hand van een geënceneerd delict en verhoor
- Interviews en focusgroep met makers van beeldmateriaal, verhoorders, officieren van justitie en advocaten

Samenvatting

Het gebruik van beeldmateriaal tijdens het verdachtenverhoor en de invloed daarvan op de verhoorder, verdachte en het verdere strafproces vormt het uitgangspunt voor deze studie.

Uit het onderzoek blijkt allereerst de alomtegenwoordigheid en acceptatie van beeld in het recht. Allerlei soorten beeldmateriaal worden in het verdachtenverhoor ingezet. Uit het experiment onder verhoorders is naar voren gekomen dat de gruwelijkheid en herkenbaarheid van foto's geen invloed hebben op hoe krachtig verhoorders het bewijs in de casus inschatten. Beeld lijkt daarentegen wel degelijk van invloed op de proceshouding van verdachten, zo blijkt uit het verhoorexperiment onder studenten. Verdachten die geïnstrueerd waren de portemonnee te stelen bekenden aanzienlijk vaker wanneer zij met de camerabeelden werden geconfronteerd, dan wanneer zij een tekstuele beschrijving hiervan voorgelegd kregen. Opvallend was verder dat onschuldige verdachten geconfronteerd met de camerabeelden vaker zwegen dan onschuldige verdachten geconfronteerd met de tekstuele beschrijving, en ongeveer even vaak als schuldige verdachten; dit suggereert dat zwijgen op zichzelf geen eenduidige diagnostische waarde heeft voor schuld dan wel onschuld. De input uit de focusgroep komt grotendeels overeen met de indruk die geïnterviewden hebben over beeldmateriaal en verhoordruk: beeldmateriaal kan tot verhoordruk leiden, maar dat hangt af van de verdere context. Het is niet het beeldmateriaal alleen of op zichzelf dat leidt tot verhoordruk of een valse bekentenis. Dat is een complex samenspel van factoren. Beeldmateriaal is wel indringender, directer dan een woordelijke beschrijving. Het rapport eindigt met een blik op de nabije toekomst en de mogelijke implicaties van de bevindingen op het opsporingsonderzoek.